

Avsnitt 35: Systematiskt elevhälsoarbete för att främja elevernas lärande och hälsa

ERIKA: Det har varit en omtumlande vår för skolsverige i och med coronapandemin. Gymnasieskolan och vuxenutbildningens lokaler har nästintill varit helt stängda och undervisningen har styrts om till olika lösningar för distansundervisning. Vad detta har inneburit för eleverna i vår målgrupp får vi lite olika signaler om. För vissa har det inte fungerat, men för andra har det varit en lättnad att inte behöva ta sig till skolans lokaler. Och i det här samtalet av *Podden Lika värde* så kommer vi prata om det vi har sett utifrån de samtal och möten myndigheten har haft med skolor, där vi ser att de skolor som har ett systematiskt elevhälsoarbete har klarat den här omställningen generellt sett lite bättre. Och de skolorna har haft lättare också att upprätthålla sitt stöd och ge de här eleverna en undervisning som möter deras behov. Och vad är då nyckeln för framgång och vad innebär det att arbeta systematiskt kring elevhälsa? Det är det som den här dagens samtal ska handla om, och jag som leder det heter Erika Bergman. Och jag har med mig Sarah Neuman och Erica Sjöberg. Rådgivare hos oss som arbetar väldigt mycket med rådgivning och fortbildning när det gäller elevhälsoarbete. Varmt välkomna till det här samtalet.

ERICA: Tack.

SARAH: Tack.

ERIKA: Så här i inledningen av samtalet skulle jag vilja börja med att vi skulle reda ut några begrepp, för jag vet att när vi har pratat inför den här podden så blir det tydligt att det är viktigt att vi tänker rätt kring vad vi menar att olika begrepp innehåller, vad som

finns bakom där. Och en sån sak som ni alltid pratar om, det är att ni pratar om elevhälsoarbete och inte elevhälsa. Varför är det viktigt, tänker ni?

ERICA:

Ja. Elevhälsa är ett jätteviktigt begrepp, och vi pratar, tror jag, nästan alltid om elevhälsa. Men i det arbetet så märker vi också att man har väldigt olika ingångar när man pratar om elevhälsa. Både vad man tänker. Alltså, vem man tänker, där man riktar sig till, och också lite grann vad det är för ... Ja, men vad det då är man pratar om. Så i vårt arbete när vi har verkligen vänt och vridit på de här begreppen och mött väldigt många skolor som också jobbar med att utveckla sin elevhälsa, så har vi försökt bena i det. Tänker man då att elevhälsan som målgrupp, de blir ju otroligt viktiga utifrån sitt uppdrag i skolan, att främst jobba förebyggande och hälsofrämjande, men så klart också åtgärdande. Att verkligen säkerställa elevers rätt till stöd. Men att uppdraget blir att man ska främja elevernas elevhälsa, att få till en god elevhälsa. Och zoomar man ut så är ju inte det bara elevhälsans uppdrag, utan det är alla som jobbar i skolan som jobbar med det uppdraget. Hur främjar vi då eleverna? Både deras hälsa, lärande och utveckling, så att de kan utvecklas så långt som möjligt utifrån utbildningens mål. Så där har vi också behövt zooma ut och använda det här begreppet elevhälsoarbete som du nämnde där då. För att få tag på vad det är vi pratar om så kanske det många gånger blir lättare att prata just om elevhälsoarbete och skolans elevhälsoarbete. Hur gör vi då för att främja elevernas hälsa och lärande. Vad blir viktigt att elevhälsan gör, och vad blir viktigt för elevhälsan att samverka kring? Och hur kan elevhälsan samverka tillsammans med lärarna i de här frågorna för att det ska bli en så god elevhälsa som möjligt?

- ERIKA: Mm. Just det. Är det något du vill lägga till, Sarah?
- SARAH: Ja, men det är spännande med de här begreppen, och det har visat sig bli viktigt att försöka göra några slags distinkta definitioner av begreppen. Vi möter ju många rektorer och elevhälsoteam, och bland annat i den här nätbaserade kursen som SPSM ger som heter *Att höja skolans elevhälsokompetens*. Och för att det ska bli möjligt att prata om uppdraget och vad det är som ska till för att just den här kompetensen på skolan ska höjas, så blir det viktigt att definiera de här begreppen så att vi pratar om samma saker. Alltså, är elevhälsa någonting som man vill uppnå? Alltså, en god elevhälsa? Eller är det elevhälsan som ett tvärprofessionellt team vi pratar om? Eller handlar det om det arbetssätt som vi tänker att skolan behöver utveckla tillsammans? Hur det här elevhälsaarbetet behöver hitta ... Alltså, att man behöver hitta strukturer för hur det ska bedrivas helt enkelt. Så att begreppen blir viktiga.
- ERIKA: Mm. Men genom att uttrycka sig på det här sättet, att prata om ett elevhälsoarbete, så uppfattar jag det som att då sätter man fokus på rätt sak. Att det handlar om det här gemensamma arbetet man gör och inte om funktionen elevhälsa... Är det rätt tänkt då?
- SARAH: Ja, men precis. Elevhälsoarbete, det är ett arbetssätt snarare. Och hur man kan systematisera och hela tiden bli bättre på att möta elevers både olika och särskilda behov.
- ERIKA: Mm, just det. En annan sak vi också ofta pratar om och ett sätt att uttrycka kring elevhälsoarbetet, det är att vi pratar om ett systematiskt elevhälsoarbete. Vad är det det innebär då?
- SARAH: Ja, men återigen, det här med begreppen. Att om man vill få ett

elevhälsoarbete, alltså ett arbetssätt som möter de behov som eleverna har på den skolan där man arbetar. Då måste man också fundera kring vad det är vi ska göra. Man gör väldigt många saker och det är bra saker. Men ska man då komma åt att göra rätt saker på det sättet att man verkligen möter de behoven som eleverna har, så att det blir rätt insatser. Så att det blir insatser som också ger effekt. Då måste man få till det här systematiska elevhälsoarbetet. Alltså, att fundera kring vad vi behöver för underlag för att få syn på vilka behov våra elever har. Och koppla då insatser, vilka insatser behöver vi då planera för att kunna möta just de här behoven. Och att fundera kring både förebyggande och hälsofrämjande, och åtgärdande insatser. Både på individ, grupp och organisationsnivå. Och här blir det återigen väldigt många olika begrepp att reda i och väldigt många olika ingångar också. Men just att om man pratar om elevhälsan ... Att de insatser som elevhälsan planerar och jobbar för, det måste kopplas till de behov som eleverna har. För vi ser fortfarande ... Sarah nämnde just den här skollagsändringen 2011. Att elevhälsans uppdrag då att främst vara förebyggande och hälsofrämjande, att det är fortfarande väldigt många skolor som just uttrycker att vi hinner aldrig med det här förebyggande och hälsofrämjande arbete. Utan det är de här akuta brandkårsutryckningarna som vi måste jobba med. Det är problem som vi ska hantera och bli väldigt här och nu. Och ska man få till då det här systematiska, alltså möjligheten att ligga steget före. Att kunna fundera kring, just det, men vad blir viktigt då utifrån hur vi kan främja en god lärmiljö, trygghet, att elever trivs på vår skola. Och hur kan vi jobba förebyggande så att vi har möjlighet att undanröja hinder och så vidare, för att då kunna verkligen utveckla det åtgärdande arbetet och också rikta särskilda insatser både på individnivå, men också jobba på

grupp- och organisationsnivå. Så måste man få till en systematik i det där att fundera kring, just så att man vet vad som blir viktigt att göra. Det skapar lite mer lugn i organisationen att det finns strukturer för då att tillsammans kunna jobba med det här. Att det inte blir en enskild lärare som ska hantera allt som händer i klassrummet, utan att det finns en organisation där man tillsammans har både ett arbetssätt, men också ett görande för att hela tiden möta det som händer.

ERIKA: Just det. Jag tycker, nu när jag lyssnar på er båda, när ni beskriver ... Så tänker jag att det handlar om två saker. Dels så handlar det om det här samarbetet, att man jobbar tillsammans. Men sen så handlar det också om att det är ett planerat samarbete. Att man har tillsammans skaffat sig en bild av situationen, och att man utifrån det har planerat hur man ska arbeta tillsammans. Går det att förenkla det så pass mycket?

ERICA: Ja, men som Sarah nämnde, så erbjuder vi då en nätbaserad kurs som heter Att höja skolans elevhälsokompetens, som vänder sig till rektorer och elevhälsoteam, men som då syftar till att utveckla ett mer förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt på hela skolan. Där har vi haft möjlighet att följa. Nu är vi snart uppe i tusen skolor runt om i landet, och det som blir väldigt tydligt, det skolor uttrycker, det är just att avsätta tiden för att tillsammans också stanna upp, och som du säger, reflektera kring de här frågorna för att just kunna också planera hur arbetet ska se ut framåt. Och det är svårt att avsätta tid när det händer saker hela tiden. Men desto viktigare att just avsätta den här tiden för att få till den här systematiken.

ERIKA: Mm, just det. Och jag tänker också just ... När vi har den här väldigt speciella våren bakom oss. Det har många konstaterat av

våra rådgivare då, just att man ser att de skolor som har arbetat systematiskt då, eller planerat och strukturerat med elevhälsoarbetet. De har ju haft ett arbetssätt som också har gjort det lättare att möta elevernas behov bättre i den här omställningen. Vad tänker ni om det? Hur kommer det sig att man med det här arbetssättet klarar utmaningarna ganska bra ändå, tänker ni? Vad skulle du säga, Sarah?

SARAH:

Nej, men jag tänker på det som du sa innan också, att elevhälsoarbete, det är ju tillsammans. Alltså, det är många på skolan, och det vi ser är att de som har strukturer för det här gemensamma elevhälsoarbetet. Alltså, där lärare inte lämnas ensamma kring komplexa situationer eller utmaningar. Det hjälper ju till när utmaningarna blir stora på det sättet att det finns forum för att samverka. Det finns idéer om hur man förhåller sig nyfiket prövande till utmaningar på det sättet, och hur man hjälps åt kring de frågorna för att också i praktiken få det gjort på det sättet. För det vi också ser ... De skolor som har den här typen av strukturer och som har lite mer av ett stabilt arbetssätt. De har ju också ringat in flera framgångsfaktorer. Alltså, som också ... trots att den här våren har varit kämpig på många sätt och stressigt för många, så är det ändå vissa arbetssätt som man faktiskt tar med sig vidare i ett fortsatt arbete. Alltså, att man har hittat arbetssätt som har varit framgångsrika.

ERIKA:

Jag vet att ni har varit inne på det flera gånger här, att vi har ju den här elevhälsokursen igång, där ju ni då möter många verksamheter som vill jobba med att utveckla sitt elevhälsoarbete. Och det möter ni också i ert uppdrag som rådgivare. Vad är det som utmärker de skolor som kommer

igång skulle ni säga?

ERICA:

Ja, för det första så är det ... Om man tänker den här nätbaserade kursen till exempel, så är det just rektor som ska göra en anmälan. För det ser vi, och det har blivit väldigt tydligt i det här arbetet ... Där vi också då har samverkat med forskare där man kan fördjupa sig ännu mer i de här två FOU-skrifterna som har tagits fram. Så har det blivit väldigt tydligt, just rektorns roll i det här. Ja, men just att avsätta kanske också den här tiden som vi var inne på tidigare. Att satsa på att verkligen samla elevhälsoteamet och sätta sig ner och fundera kring de här frågorna för att just kunna göra en plan framåt och ta ett helhetsgrepp kring det här. Hur ska vi jobba med de här frågorna på hela skolan? Hur kan vi utveckla samverkan inom elevhälsoteamet? Det kan vara en ingång, att vi ser att det är många nya i vårt elevhälsoteam. Det kanske är några som inte har jobbat i skolans värld tidigare, som behöver omsätta sin profession i en pedagogisk verksamhet. Det finns en ambition att utveckla elevhälsoteamet. Att få till det här tvärprofessionella teamet, att utnyttja allas kompetenser. Andra skolor som ser att ja, men vi behöver utveckla den här samverkan mellan elevhälsoteamet och lärarna så att vi får till det här gemensamma då elevhälsoarbetet. Vi har en rätt tydlig struktur inom elevhälsoteamet med roller och vad som ska göras. Men hur får vi till samverkan med lärarna? Vad är det vi ska samverka kring och på vilket sätt, och vad är det då för frågor som blir aktuella och så? Så det är en annan ingång när man vill utveckla den samverkan. Och där blir ju rektor viktig då. Att en vilja som alltid när det handlar om kompetensutveckling på det sättet, att ja, men vad är våra prioriterade utvecklingsområden. Hur kan man koppla samman då det här? Just för att utveckla skolans

elevhälsoarbete innehåller så väldigt många olika delar som man kan zooma in på. Så det handlar också om att väva ihop det här på det sättet. Och där blir rektor väldigt viktig just, så att det blir en ... Ja, men satt i sitt sammanhang. Satt i det systematiska kvalitetsarbetet som hela tiden bedrivs ute i verksamheter.

ERIKA: Vad säger du, Sarah?

SARAH: Ja. Sen ser vi också att det är fler saker. Det är jätteviktigt som du säger Erica, att rektor är drivande i det här arbetet. Sen ser vi också att det inre arbetet ... Alltså, det är en lång kurs på det sättet, och det är förstås ett utvecklingsarbete som kanske aldrig tar slut heller, utan det är ständigt pågående. Men för att få till just den här tiden att sitta samman, att ... Alltså, där krävs också kanske en samtalsledare vid de samtal som ska föras, där man ska definiera både det gemensamma uppdraget och begrepp och roller. Alltså, att förtydliga på det sättet, och att fördela ordet. Vi ser ju att många professioner inom elevhälsan ... En del är kanske inte vana vid att jobba i skolans värld till exempel. Och många kan också vara väldigt duktiga inom sitt område. Men vad blir det gemensamma uppdraget? Hur ska man diskutera och fundera kring hur ett tvärprofessionellt team ska agera? Hur får man till ett så kallat interprofessionellt lärande där alla professioner kommer till tals, och att man tar till vara på alla kompetenser. Och hur får man till de här samtalen med lärare, och att göra alla delaktiga i den här typen av utvecklingsarbete. Så det krävs också ett ganska omfattande arbete längs med hela kursen. Och många skolor har de kompetenserna på plats och bedriver ett bra sånt systematiskt arbete, genom att samtala, hitta samtalsformer, att dokumentera så att man får syn på sin utvecklingsprocess, så att man sen kan gå tillbaka och ringa in

vad man behöver fördjupa och så vidare. Men sen märker vi också att en del skolor behöver kanske stöd på lite annat sätt, där man kanske behöver ta in någon slags samtalsledare, handledare utifrån, eller kanske rådgivare SPSM emellanåt också, för att få igång diskussioner eller för att ha fokus på rätt saker, eller att ringa in och prioritera och så vidare. För att kunna hålla i och hålla ut kursen över läsårets gång helt enkelt.

ERICA: En annan ingång, tänker jag också som ... Det är ju utifrån ... Att man tänker utifrån huvudmannaperspektivet. Där kommer det också in förfrågningar. Alltså, på vilket sätt kan vi då ... En kommun till exempel eller en fristående verksamhet, att ta ett mer samlat grepp också. Att det handlar både om att utveckla de här strukturerna för elevhälsoarbetet på den enskilda skolan. Men också, hur kan man tänka [hör inte 0:16:53] sammanhang? Det kanske finns en central elevhälsa. Det kanske finns andra funktioner. Och hur kan man utveckla strukturer som ger stöd till skolorna att bedriva sitt lokala elevhälsoarbete utifrån ett huvudmannaperspektiv. Där kan man också på olika sätt få stöd av SPSM, både utifrån stödmaterial elevhälsa som innehåller flera olika delar, men också utifrån andra ingångar kring just att ... Ja, men om man zoomar ut och sätter den lokala skolan i ett större sammanhang.

ERIKA: Mm. Just det. Jag tänker nu när ni pratar så känns det som att det är en väldigt viktig faktor, just det här att verkligen få till den här möjligheten att mötas då, mellan de olika professionerna. De som arbetar inom elevhälsan, men också då tillsammans med lärare, och förstås rektor. Men att det är en väldigt viktig förutsättning.

SARAH: Ja. Alltså, det är en avgörande förutsättning kan man väl också

säga. Vi pratar ju väldigt mycket nu i det här samtalet om vikten av strukturer, om vikten av samverkan, om vikten av allt från huvudmannanivå ända ner i klassrummet på det viset. Men alltså, anledningen till att få till de här strukturerna. Det är ju för att man ska få igång samtal kring ... Det kan handla om enskilda elever. Det kan handla om uppkomna situationer. Vi ser den här våren som sagt. Eller saker som behöver utvecklas. Alltså, men det är ju för de enskilda eleverna som det här blir så otroligt viktigt. Att vi inte har färdiga förslag på lösningar innan vi kommer åt en bredare analys, en fördjupad förståelse kring vad dilemmat kan innebära. Och genom att komma åt den typen av samtal och analysarbete så kan vi också fundera lite på just hur man kommer åt att ligga steget före. Alltså, saker och ting som ... Liksom uppkomna situationer på olika sätt. Alltså, hur skulle vi kunna ha förebyggt det här? Eller hur ska vi tänka kring att främja en miljö som blir bättre för våra elever? Samtidigt som vi måste agera på det som sker just nu. Så det är ju ... Alltså, de här strukturerna blir avgörande för att få till den typen av arbete eller arbetssätt, så att samverkan ... Det är det som både är nyckeln men också kanske svårt. Samtidigt så får vi också höra ... Alltså, det är många skolor som jobbar just att få till den här samverkan, men samverkan är ju inte målet, utan det blir ju medlet för att komma åt skolutveckling i det stora hela.

ERIKA: Men då tänker jag också att det som du nu beskriver ... Det är så också som man kan göra den här transformationen från att lägga mycket tid på åtgärdande till att få lägga mer tid på det förebyggande och främjande, och till viss del förstås ... Lite måste man ju också få lägga på det åtgärdande, men att det blir genom de här mötena, genom de här tidiga samtalen. Det här sättet att arbeta tillsammans. Så får man till en ... Man får

liksom vända på kuttingen lite då, tycker jag att det låter som, och börja lägga mer tid på det som handlar om att upptäcka och då kunna förebygga och främja.

SARAH: Eller snarare ... Alltså, kanske inte vända på kuttingen. För det där var också en spännande ... Alltså, när den här skollagen kom 2011 så var det många som uttryckte det som att ja, men ska vi inte jobba åtgärdande nu? Ska vi bara jobba förebyggande och hälsofrämjande. Och samtidigt kom det massor med kreativa förslag och idéer på vad hälsofrämjande insatser skulle kunna vara, och man la in extra tid på schemat med rörelse. Alltså, bra saker. Men ska man komma åt ett mer förebyggande, hälsofrämjande arbetssätt. Alltså, systematiken i det, då handlar det snarare om att utgå från det som skolor beskriver som brandkårsuttryckningar eller akuta individärenden på olika sätt. Alltså, att lägga det på bordet. Alltså, vad är det vi springer på? Vad är det som händer på vår skola? Vad är det för utmaningar? Vilka behov har våra elever? Och utgå från det för att sen fundera kring hur man ska agera på det. Vad behöver vi ha för strukturer för det? Hur skulle vi kunna ha förebyggt det på olika nivåer? Alltså, både på individ, grupp och organisationsnivå. Och vad ska vi ha för främjande insatser som bygger en skola där man lär sig och mår bra? Så det handlar om att utgå från det man står i. Inte att man inte ska göra antingen det ena eller det andra.

ERIKA: Just det. Utan i såna fall att titta på ... För där kan man också hitta svaren på vad man behöver jobba med.

SARAH: Ja. Precis. Alltså ...

ERICA: Jag vill inte avbryta dig Sarah, men snarare också ... Det

handlar om att utveckla det åtgärdande arbetet. Inte att avveckla det på det sättet. Att man inte ska jobba åtgärdande, men hur kan man då utveckla det så att det ... Ja, men att man då möter också de behoven. Alltså, det som Sarah sa. Det som man möter på just sin skola.

ERIKA: Mm, ja, men jättebra förtydligande, tycker jag. Verkligen.

SARAH: Någonstans att sätta erfarenhetsbaserad kunskap i rörelse på det sättet. Och det är det som kan medföra den här förflyttningen åt ett mer förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt. Professionen inom elevhälsan. Alltså, det är i någon mån experter inom sina områden. På många sätt så har man ... Man förväntar sig att elevhälsan ska komma med svar på frågor eller idéer på hur man kan gå vidare. Och vi kanske också ska vända lite på det, så att ... Ja, men vi är bra på att veta, men internet lika bra på att inte veta. Och hur får man till ett gemensamt lärande utifrån det man står? Och att de olika perspektiven och kompetenserna tillsammans med lärare ... Alltså, det kan bli någonting mer än att man har färdiga förslag eller rekommendationer på en lista utifrån olika utmaningar på det viset. Så att [hör inte 0:23:22].

ERIKA: Nu måste du hjälpa mig att förstå. Just bra på att inte veta, vad tänker du då?

SARAH: Nej, men jag tänker att ofta när vi diskuterar dilemman inom skolan ... Det kan handla om en uppkommen situation. Det kan handla om att det är stressigt i skolmatsalen. Eller så kanske det handlar om att det är en enskild elev, till exempel med en funktionsnedsättning. Och då är vi ganska snabba i skolans värld på att veta vad vi ska göra. Vi har lite förslag på en lista som

man tar till och kanske bockar av, snarare än att man då kanske behöver tillåta sig att vara lite nyfiken på person, situation och utifrån olika perspektiv helt enkelt, för att få en bredare förståelse, för att sen hitta fler förslag på insatser som man kan pröva och följa upp.

ERIKA: Mm, just det. Så jag tänker ... Det är alltså ett mer öppet och sökande förhållningssätt, tänker jag att du kanske beskriver då. Är det det du tänker?

SARAH: Öppet och ... Ja, precis. Och att man får till ett gemensamt lärande helt enkelt.

ERIKA: Mm, just det. Erika, du skulle säga något.

SARAH: Mm. Ja, men jag tänker att där kan man också lyfta in det salutogena förhållningssättet i hälsoarbetet. Och det är också ett spännande begrepp som man verkligen kan vända och vrida på, vad menar vi, och hur kan vi definiera det. För om man tänker ... Ja, men det salutogena, att fokusera på det som möjliggör förändring. Motsatsen brukar man då ... Det patogena perspektivet. Att utgå från det som inte fungerar. Men det Sarah var inne på, det här med att vara nyfiken och att ha det förhållningssättet. Det handlar inte om att man inte ska prata om problem, utan snarare kanske just att hjälpas åt att problematisera. Att nu har vi det här dilemmat, vi har den situationen, vi har de här svårigheterna som vi ser, och hur kan vi då komma vidare? Det är svårt att komma med färdiga lösningar kanske, men om man ska få det då lite fler förslag på åtgärder, just att problematisera tillsammans, just för att få syn på vad som kan göras för att då också prova med olika insatser, och för att hitta den här systematiken då också. Det blir ju

viktigt att följa upp, ja, men hur gick det då, hur fungerade det här? Det är svårt att veta innan vad som fungerar, men att tillsammans fundera och komma med förslag, och sen att följa upp de insatser som man gör för att få syn på vad som fungerar, vad man kan bygga vidare på. Att hitta ... Att utveckla arbetssätt på det viset. Så det här salutogena förhållningssättet kan ibland upplevas ... Men att det är svårt, och det kan verkligen upplevas som provocerande på det sättet. Ja, men ska vi inte prata om det som inte fungerar? Jo, verkligen. Men att försöka prata om det på ett annat sätt, just så att man ... Ja, att hitta ... Att stärka det som gör det möjligt att förändra.

ERIKA: Mm. Som sagt, ni har ju mycket fortbildning och möter många verksamheter, och är också ute och ger rådgivning. Vad är det ni ser är drivkraften för de som vänder sig till oss när det gäller den här frågan just. Vad är det man kommer med för behov skulle ni säga?

SARAH: Det är väldigt skiftande karaktär på det sättet. Alltså, det är alltifrån en ganska rak fråga där man vill utveckla skolans arbetssätt för att just komma åt ett mer förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt på det viset, där man är ute efter vilka strukturer som finns, vilken plan ska vi ha, hur har andra skolor gjort. Men sen kan det också komma förfrågningar som handlar om en enskild elev. Det kan handla om en elev som inte kommer till skolan till exempel av olika anledningar. Och genom att i samtal fundera ... Och då gör vi det tillsammans med både rektor och elevhälsoteam och berörda lärare på det sättet. Och där brukar det samtalet vidgas till någonting mer. Alltså, att ibland handlar det om men samtalskultur på det viset. Lite av det här Erika nämnde utifrån om det är det salutogena eller patogena

perspektivet man utgår från när man pratar. Och båda perspektiven blir viktiga. Men hur för man ett sånt samtal? Och där kan vi erbjuda stöd på det sättet att det finns reflektionsunderlag för att till exempel fundera kring alltså hur kommer man ... Hur gör man förflyttningen från att problematisera kring elevens tillkortakommanden. Att man fastnar lite där. Det är mycket som är svårt och problematiskt. Och hur gör man då förflyttningen till att mer fundera kring andra aspekter kring eleven som handlar om lärmiljön, som kan handla om elevens delaktighet, som kan handla om just samverkan och strukturer. Det är inte ovanligt att man ser parallella processer, där det saknas utbildad personal eller att det inte finns möjlighet för arbetslag, eller för arbetslag och elevhälsan att samverka. Eller att det är rektorsbyten där fokus på utvecklingsområden i skolan förändras. Alltså, det är inte ovanligt att man ser parallella processer till att det inte riktigt fungerar kring en del elever eller grupper. Så att det är den typen av vidgade samtal som kan bli.

ERIKA: Just det. Jag tänker ... Vi började det här samtalet med att prata om att vi just nu är inne ... Eller vi har framför allt varit inne i en väldigt speciell period med distansundervisning och så vidare. Och om ni fick önska er några lärdomar av den här perioden som har varit också en tuff period för skolan. Det har varit tufft för lärare och också för elever, och inte bara i skolor som har bedrivit distansundervisning, utan vi vet också att det har varit det i skolor med många frånvarande lärare och elever till exempel, på grund av sjukdom. Vilka lärdomar skulle ni önska att vi tog med oss?

SARAH: Ja, det är en stor fråga efter den här våren. Alltså, Erika ... Ja,

men du och jag, vi har haft flera ärenden nära skolor på det viset. Och jag tänker just att ... Ja, men jag tänker på den gymnasieskolan som vi mötte häromdagen där ... Alltså, de hade ganska stabila strukturer om vi nu pratar om det, och har kunnat bedriva en god verksamhet. Och de ... När de har utvärderat så ser ju de många fördelar också för en del elever som faktiskt haft en högre närvaro, och alltså på olika sätt kunna möta liksom enskilda elevers behov på ett annat sätt. Så då, Erika ... Vi pratade lite om det där med att prata mer om flexibel undervisning eller flexibel utbildning. Alltså, skolan kanske inte behöver vara den där byggnaden som man ska gå till från 8 till 16 varje dag, utan man kanske kan fundera lite på hur det kan göras mer flexibelt. Det är en sak som man skulle kunna ta med sig.

ERIKA: För att man ser att det finns elever som också har gynnats av den här ...

SARAH: Som absolut har gynnats. Till exempel med att ... Ja, men det där som många skolor faktiskt redan har gjort sen innan också. Filmade föreläsningar eller att man kan ta lektioner och annat, att man kan ta det på andra tider, eller ta igen eller göra ytterligare en gång. Att man får samlad tid för vissa uppgifter. Många lärare har också gjort att ... Ja, men jag kan inte ha så många inlämningsuppgifter. För att ... Utan har fått rensa lite. Och jag har fått färre inlämningsuppgifter, men kanske en annan typ av feedback som har varit lättare för en del elever. Sen finns det självklart ... Det har varit utmaningar. Det är inte det. Men alltså, att det finns lärdomar att ta med sig vidare. Absolut.

ERIKA: Mm, vad skulle du säga, Erica?

ERICA: Ja. Nej, men det har verkligen blivit tydligt också vilken friskfaktor skolan faktiskt är. Ja, men att skolan verkligen är viktig för elever. Att både känna en behörighet till. Man befinner sig i ett sammanhang. Man är en del av undervisning, men skolan är också så mycket mer så. Pratar man tillgängliga lärmiljöer på det sättet ... Ja, att det kan vara så mycket mer just än den fysiska lokalen på det, som Sarah var inne på. Men det handlar både om sociala relationer ... Alltså, lärande relationer. Vikten av att hur ... just den här tydliga kopplingen mellan hälsa och lärande. Vikten att ... Ja, men mår man bra så lär man sig, och lär man sig så mår bra. Det är det parallella sambandet där som man ofta nämner. Att det har blivit verkligen tydligt den här våren. Att man ser att den psykiska hälsan till exempel ... Att det kommer att bli en utmaning. Att det är många elever som psykiskt också har mått sämre, just för att man inte har haft skolan att gå till på det sättet. Så det finns väldigt många lärdomar att dra på det sättet. Ja, men just den här tydliga kopplingen kring hur viktigt det är att man jobbar just med det här uppdraget kring hälsa och lärande, just för att elever ska få de bästa förutsättningarna att både utvecklas, om man då tar de här orden som står. Det handlar både om hälsa, lärande och utveckling, att vi behöver ta det här helhetsperspektivet på skola och utbildning. Det har blivit väldigt tydligt under våren.

ERIKA: Ja, du ville säga någonting mer, Sarah?

SARAH: Nej, jag tänker bara att det har blivit så tydligt ... Ja, men hur viktig skolan faktiskt är. För en del elever kan det handla om att få lunch om dagen. Andra att ha tillgång till sina vänner och ett sammanhang som känns meningsfullt. Så det har varit prövande för många ... Ja, men att elever faktiskt vill gå i skolan.

ERICA: Jag tänker också utifrån det vi har pratat om också. Lärdomar. Det har blivit så otroligt tydligt, just det här tillsammans-arbetet som jag har varit inne på här. Att när det händer saker så behöver man också hjälpas åt och stötta varandra när det blir extremt på det sättet som den här våren har inneburit. Och just att fortsätta utveckla det arbetet. Det här tillsammans-arbetet som vi pratar om. Att verkligen lärare och elevhälsan och övrig personal, att det också är en lärdom som man kan ta med sig.

ERIKA: Tack så mycket för de slutorden, Sarah Neuman och Erica Sjöberg, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Jag tycker att ni på ett väldigt bra sätt har sammanfattat vad vi har lärt oss av den här terminen, att skolan är oerhört viktig, och att det är jätteviktigt att det finns förutsättningar att arbeta för personal tillsammans för att stärka förutsättningarna för eleven att må bra och lära sig i skolan. Och vi kommer att återkomma till just den här frågan om elevhälsoarbete i kommande poddar till hösten. Och då kommer vi att borra lite djupare i frågorna om hur man kan arbeta systematiskt främjande och förebyggande med elevhälsoarbetet. Jag vill också tipsa er som har lyssnat om att ni kan gå in på vår webbplats, [SPSM.se](https://www.spsm.se). Där finns mycket information att hämta om hur man kan arbeta med de här frågorna. Där finns också kontaktuppgifter till vår frågetjänst *Fråga en rådgivare* och där hittar ni också länkar till våra poddar som vi har spelat in tidigare. Tack så mycket.